

і ревізію притаманних їй моральних питань та проблем, враховувати різноманітні етичні теорії та підходи.

Література:

1. Dewey, J. (2015), *Democracy and Education, an Introduction to the Philosophy of Education*. CreateSpace Independent Publishing Platform.
2. Hubenko, H., Boichenko, N. (2020), "The future of moral theories: reflecting on Torbjörn Tännsjö's book "Setting health-care priorities"", *Arhe* 17.33, pp. 289-299.
3. Clarke, A. E., Shim, J. (2011), "Medicalization and Biomedicalization Revisited: Technoscience and Transformations of Health, Illness and American Medicine". In: Pescosolido, B., Martin, J., McLeod, J., Rogers, A. (eds) *Handbook of the Sociology of Health, Illness, and Healing. Handbooks of Sociology and Social Research*, Springer, New York, NY.
4. Parsons, T. (1951), "Illness and the role of the physician: a sociological perspective", *American Journal of Orthopsychiatry*, 21, pp. 452-460.
5. Mizrahi, T. (1986), *Getting rid of patients: contradictions in the socialization of physicians*, Rutgers University Press, New Brunswick, N.J.
6. Giordano, J. (2009), "Quo vadis? Philosophy, Ethics, and Humanities in Medicine - preserving the humanistic character of medicine in a biotechnological future", *Philos Ethics Humanit Med* 4, 12.
7. Boychenko, N. (2017), "Counterfactuality of the Ethical Norms of Higher Education".

Пилипенко С. П.,

ПВНЗ "Київський медичний університет",
pylyp909@ukr.net

ФІЛОСОФІЯ МЕДИЦИНИ ЯК СПЕЦИФІЧНА ФОРМА МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ЗНАННЯ

Медицина практично завжди стикалася з проблемами, відповіді на які могла дати лише філософія. Це – сутність життя і смерті, обґрунтування сенсу здорової життєдіяльності людей, питання свідомого та несвідомого, морально-етичні проблеми охорони здоров'я та багато іншого. Протягом століть ідеї об'єднання філософського та медичного знання заради розуміння таємниці життя і таємниці людини втілювалися у працях найвідоміших філософів, медиків, дослідників природи. В результаті склалася особлива галузь знання – філософія медицини, яка покликана об'єднати наявні практичні знання про людину як біологічну та соціальну, матеріальну та духовну істоту та знайти адекватні шляхи адаптації людини до оточуючих умов життя.

Як відомо, медицина та філософія – це знання про людину. І цей факт нерозривно їх пов'язує, на відміну від інших наук. І філософію, і медицину можна назвати зосередженням мудрості, найвищих моральних загальнолюдських цінностей. Філософія і медицина однаково давні за походженням феномени культури; їхній тісний зв'язок проявляється в близькості предметів дослідження (вивчення людини, її особистості та впливу суспільства на особистість), схожості цілей і завдань, єдності методології, ціннісної орієнтації [1, с.76].

Філософія медицини як особлива галузь наукового знання особливо популярною стає у XX ст. столітті, коли з'являється величезна кількість програм, що знаходяться на стику філософії та медицини [2, с.16]. Це гармонійний синтез, де трансдисциплінарні зв'язки філософії та медицини виходять на новий рівень, що дозволяє говорити про гуманістичний та виховний зміст її для медика. Важливо зазначити, що філософські знання відіграють важливу роль у професійному становленні лікаря не лише при спілкуванні з хворим та для загальної ерудиції, а й для створення сучасного синтетичного знання про патологічний процес та хворобу в цілому [3, с.141].

Саме філософія медицини дає медикам моральну та теоретико-методологічну базу, обґрунтовує універсальні методи та принципи медичного пізнання та діагностики тощо. Філософія медицини надає та вдосконалює діалектичне мислення, що є важливим компонентом мислення медичних працівників. Наприклад, системний підхід для пізнання об'єктивної реальності в медицині особливо важливий, оскільки медицина вивчає організм людини – складну живу систему, сутність якої аж ніяк не зводиться до простої взаємодії її частин. Використання системного мислення у медицині передбачає дотримання як мінімум наступних основних постулатів: аналізувати організм як сукупність малих систем та, у свою чергу, злагоджену єдину систему, що діє за певними закономірностями; розглядати людину (пацієнта) як єдність душі і тіла, свого роду психосоматичну систему, закономірності існування та розвитку якої не зводяться лише до соматичних змін; прагнути до об'єднання розрізнених медичних даних та формування загальної теорії патології, що має стати фундаментом сучасної медицини.

Традиційно під предметом філософії медицини як самостійного розділу філософії науки розуміється коло онтологічних, епістемологічних та етичних питань, що торкаються актуальних проблем медицини як особливої сфери теоретичної та практичної діяльності. Філософія медицини має безпосереднє відношення абсолютно до всіх сфер пізнання феномена людини. (його організму, душі, волі, совісті тощо). Що ж до теоретичного медичного знання, то тут роль філософії винятково важлива, насамперед – у сфері поглибленого осмислення цілісного сприйняття медиками наукової картини світу та людини ньому.

Як вже зазначалося, історично медицина завжди містила важливу філософську складову щодо осмислення її базисних цілей, завдань, методів та цінностей. Так, вже в роботах Гіппократа та Галена є філософські міркування про методологічні засади наукової медицини та моральні цінності лікарської професії. Тому, вивчаючи філософські проблеми медицини,

необхідно спиратися насамперед на її історію. Осмислення історичного розвитку медицини, її успіхів та помилок необхідне для формування у медиків критичного мислення. Критична спрямованість мислення у сучасних медиків говорить про їхню філософську культуру.

Серед фундаментальних наук саме філософія формує здатність до аналізу та синтезу фактів, логічного моделювання конкретної ситуації та системного мислення. Вона покликана виконувати такі найважливіші соціальні та інтелектуальні функції у практичній охороні здоров'я, як світоглядна, методологічна, аксіологічна та багато інших. Так, методологічна функція надає медицині загальний спосіб науково-теоретичного розуміння життя. Аксіологічна функція пов'язана з внутрішньою етико-смыслову та соціально-моральною установкою медика. Таким чином, філософська теорія цінностей становить фундамент лікарської етики, деонтології, клінічної практики.

Філософія як наука про найбільш загальні закони руху та розвитку природи, людського суспільства та мислення викладається в медичних вузах з метою розширення кругозору студентів, розвитку їх здатності бачити за безліччю приватних проявів хвороб людини загальні закономірності їх виникнення, перебігу та наслідків, вміння глибше розуміти сутність патологічних процесів і на основі цього підвищувати ефективність діагностики та лікування. Без постійної спираю на філософську доктрину – загальну методологію науки, дослідження з філософської антропології, свідомості, гносеології, аксіології тощо практично неможливе з розрізнених фактів створити єдину струнку теоретичну базу медицини. Спеціаліст-теоретик і лікар-клініцист зможе діяти найбільш доцільно та ефективно в кожному конкретному випадку тільки тоді, коли він спиратиметься не тільки на спеціальні знання, а й на знання загальних закономірностей функціонування організму і буде розглядати людину як складну біосоціальну систему. Рішення такої задачі можливе тільки через синтез філософського та медичного знання, на основі інтерпретації фактичного матеріалу медичної науки з позицій і через призму філософського знання, що є прерогативою та призначенням філософії медицини.

Медицина як жодна інша дисципліна потребує розуміння процесів та явищ у їхній цілісності. Характерною особливістю законів медицини є те, що вони виражають певну послідовність виникнення та розвитку нормальних та патологічних процесів в організмі людини. Пізнаючи закони медицини, лікар цим пізнає сутність хвороби. У той самий час необхідно враховувати, що закони медицини розкривають сутність хвороби лише у найзагальніших рисах. У законах медицини відбиваються взаємозв'язок і взаємозумовленість фізіологічного і патологічного стану різних органів та систем людського організму із довкіллям і відбиваються індивідуальні, специфічні особливості перебігу хвороби конкретної людини. Саме такі питання і намагається вирішити філософія медицини.

Слід також зазначити, що основні проблеми, які стали сьогодні в голову кута філософії медицини, – здоров'я особистості та здоров'я нації, здоровий спосіб життя, вплив суспільства та природного середовища на патологічні зміни в людському організмі, проблеми людської духовності як основи

психічного та фізичного здоров'я людини, етика взаємовідносин лікаря та пацієнта, естетичні основи сучасної медицини та багато інших.

Особливе місце у філософії медицини належить також розробці проблем соціально-медичного знання, на основі якого формується сучасна соціальна медицина. До кола таких питань належать, наприклад, проблема взаємодії культурно-історичних типів суспільства та типів охорони здоров'я у суспільстві. Нарешті, вплив наукової революції, техніки та індустріалізації, економіки та демографічних процесів на розвиток медицини та охорони здоров'я. «Хвороби індустріалізації», «хвороби цивілізації», проблеми еволюції захворюваності та хвороб у суспільстві – все це проблеми філософії медицини. Медицина в умовах соціальних зрушень та наукової революції демонструвала поглиблення тенденцій переходу від гуморалізму та натурфілософії до формування раціонального теоретичного рівня медичного знання, до становлення його дисциплінарної організації.

Сучасна філософія медицини є динамічною дисципліною, що розвивається, і це дозволяє своєчасно осмислювати найважливіші тенденції розвитку медичної науки з позицій філософського знання. Це, в свою чергу, надає змогу розвитку клінічного мислення медичних працівників, допомагає розумінню сутності медицини, її місця та ролі в житті суспільства, наділяє здатністю цілісно усвідомлювати навколишній світ як сукупність взаємопов'язаних процесів.

Література:

1. Попович, Я. М. (2017), «Синкретичний етап взаємозв'язку філософії та медицини», *Медсестринство*, №4.
2. Попович, Я. М. (2018), «Синтез філософії та медицини: виникнення біоетичних проблем у медицині, аналіз філософії та медицини на основі їх співпраці і взаємозбагачення», *Медсестринство*, №2.
3. Попов, М. В. (2000), «Сучасна наукова картина світу та методологічні проблеми розвитку теоретичної медицини», *Практична філософія*, №1.

Редькіна О. А.,
НМУ імені О. О. Богомольця,
olga.redkina.nmu@gmail.com

МНЕАЛТН: ЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ МЕДИЦИНИ

Основними аспектами медичної етики були і залишаються взаємовідносини лікар-пацієнт, лікар-лікар, лікар-середній медичний персонал, пацієнт-середній медичний персонал тощо, питання стосовно дотримання лікарської таємниці та результатів лікарських помилок. І постає нагальне питання надійного забезпечення безпеки пацієнтів під час лікування, і це стає пріоритетним напрямком розвитку для будь-якої системи охорони здоров'я, що прагне підвищити якість надання медичної